

Sukellus syväsvivistykseen

Wallén, Björn (2021). *Syväsvivistus*. Vapaa sivistystyö ry. 123 sivua

YHTEISKUNNALLISEN eriarvoisuuden kasvu, pandemiat, sodat, luontokato ja ilmastonmuutos ovat hedelmällistä maaperää dystopioille. Planetaarista tietoa on jaettava ja viisautta lisättävä, jotta tiedämme, miten elämän mahdollisuudet biosfäärissä turvataan (Heikkinen 2022). Vapaa sivistystyö on tähän oiva väline.

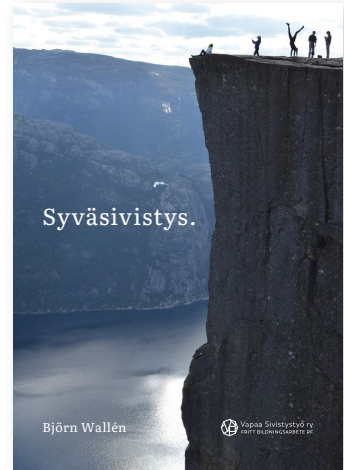
Syväsvivistus tulee tarpeeseen. Mikä olisi tärkeämpää kuin ihmiskunnan ekologisen arvopohjan vahvistaminen ja syvyyden hakeminen nykyiseen, välillä pinnalliseen, sivistyskeskusteluun? Sisällysluetteloa silmäillessään huomaa, että Björn Wallén käsittelee aihepiiriä lavealla ja persoonallisen luovalla otteella. Lopputulos on maailman taloudellista ja teknistä kehitystä kritisoiva pamfletti. Sen syntyyn ovat vaikuttaneet kirjoittajan syvä henkilökohtainen luontoyhteys, pitkä työkokemus kansansivistyksestä ja kiinnostus sivistysfilosofian traditioihin.

Wallén asettuu ihmettelijän rooliinsa ja nimeää itsensä kokemusasiatuntijaksi, jolla on enemmän kysymyksiä kuin vastauksia. Hänellä on aihepiiriin syvän ajattelun lähestymistapa. Siinä tarkastellaan kriittisesti eri tieteenalojen kysymyksiä vastakohtana liiketaloudellista tuottavuutta ja tehokkuutta korostavalle ajattelutavalle. Syvää ajattelua sovelletaan niin ekologiseen, taloudelliseen, tekniseen ja kulttuurien väliseen

kuin psykologiseen ajatteluun. Semiotiikasta, merkkien tieteestä, vaikutteita saanut trendi yhdistää filosofisen ajattelun ja kompleksisuusteorian ontologisen dualismin käsittelemiseksi (Tochon 2010).

Myös koulutusta ja sivistystä on syytä tarkastella uudella, syvällä ajattelutavalla. On haettava ja löydettävä uusia tapoja oppia. Syväsvivistus voi parhaimmillaan mullistaa sen, mitä sivistyksellä ja koulutuksella tavoitellaan. Se ei kuitenkaan ole metodi vaan enemmänkin elämisen dynamiikkaa, jolla asioita lähestytään. Ongelmallista onkin, että syvästä ajattelusta puuttuvat usein käsitteellisten rakenteiden johdonmukaisuus ja selkeä, looginen argumentoinnin linja.

Tekijä esittelee aluksi syväekologisen liikkeen taustoja ja tarpeen filosofiselle ajattelulle. Kirjan teoriasta on filosofian professorin Arne Naessin (1989) kehittämä syväekologia, jota kirjoittaja avaa lukijalle varsin suppeasti luettelemalla agendan 18 kohtaa ja kommentoimalla niitä omalla jatkuvan ihmettelyn metodiikallaan. Lukija jää kaipaamaan syväekologisen filosofian syvällisempää käsittelyä ja liittämistä vapaan sivistystyön traditioon ja nykykäytäntöihin. Näin palveltaisiin vapaan sivistystyön tulevaisuuden haasteita, kuten digitalisaatiota ja globalisaatiota. Nyt lukija kyllä kiinnostuu syvä-

ekologiasta, mutta moni avoin kysymys jää ilman vastausta.

PELOTTAVAN AJANKOHTAISET TEEMAT

Teemoiltaan *Syväsvivistus* on pelottavan ajankohtainen: mitä tahansa voi tapahtua milloin tahansa. Ihmiskunnan turvautuminen ennakoivaan varautumiseen kriisitilanteissa on osa syväekologista ajattelua. Tavoitteeksi asetetaan luonnon ekosysteemien ja sivistyksen kulttuuristen ekosysteemien välisen yhteyden vahvistaminen. Neassilaisen syväajattelun ytimessä ovat ihmisen ja luonnon yhteenkuuluvuus sekä luonnon ja biodiversiteetin itseisarvo.

Wallén viljelee kirjassaan moninaisia käsitteitä. Esimerkiksi 'ekososiaalinen sivistys' on määritelty Vapaan sivistystyön vuoden 2020 toimintasuunnitelmassa "planetaariseksi muutosvoimaksi, jossa ihmiset ja heidän yhteisönsä luovat yhdessä laajenevan demokraattisen tilan, jossa kunnioitetaan kaiken elävän biologista ja

MIKSI TEKIJÄ EI ROHKEASTI ASTU VAPAAN SIVISTÄJÄN SAAPPASIIN?

kulttuurista monimuotoisuutta”. Onko vapaa sivistystyö sitoutunut tähän käsitteeseen, koska se on osa alan toimintasuunnitelmaa? Entä mikä on sen suhde syväsvivistyksen käsitteeseen? Lukija kaipaa käsitteen tarkempaa avaamista, liittämistä Naessin syväekologiseen ajatteluun ja siten syväsvivistykseen. Tekijä liittää syväsvivistykseen planetaarisen pedagogiikan prosessimallin, mutta lukija jää kaipaamaan sen syvällisempää käsittelyä.

Naess (1989) nostaa filosofiassa esiin opettajan olemuksen kaksi persoonaa: ”[t]oinen henkii väsymystä ja huolestuneisuutta, kun toinen säteilee iloa ja innokkuutta.” Hän arvelee, että näiden olemusten välinen ero saattaa vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon ja oppimiseen vahvemmin kuin oppiaineen kognitiivinen sisältö. Ajattelu nostaa huolen Opetusalan työolobarometrin 2021 tuloksista, jonka mukaan opetuslalla työskentelevät kokevat työstressiä enemmän kuin muilla työelämän aloilla toimivilla (Golnick & Ilves 2021). Viimeaikaiset tutkimukset (Toom ym. 2017) korostavat opettajan kykyä tarjota sosioemotionaalista tukea opiskelijalle. Opettajan pedagogiseen osaamiseen liitetään opiskelijoiden sosioemotionaalinen tuki opetusmenetelmien hallinnassa, teoreettisen- ja käytännön osaamisen yhdistämisessä, mo-

tivoinnissa, arviointiosaamisessa sekä itseohjautuvaan oppimiseen ohjauksessa (Löfgren ym. 2022).

Syväsvivistus on hersyvä lukupaketti ekofilosofisesta ajattelusta kiinnostuneelle lukijalle. Koska vapaasta sivistystyöstä julkaistaan vähän tieteellistä tutkimusta ja asiantuntijatekstejä, uudelle tiedolle on tarve ja tilaus. Käsitteiden ilotulituksen sijaan lukija toivoisi keskittymistä Naessin syväekologiseen ajatteluun ja sen liittämiseen vapaan sivistystyön tulevaisuuteen ja käytäntöihin. Sisällöllisesti teos on luova, mutta vaikeaselkoinen kapulakieli, tekijän ajatuspolkujen rönsyilyt ja aiheen epämääräinen rajausta tekevät siitä verrattain hankalalukuisen. Onnistunut taittoasu ja kauniit luontokuvat helpottavat lukemista ja motivoivat.

Kysymykseksi jää, miksi tekijä ei rohkeasti astu vapaan sivistäjän saappasiin, astele kohti syväsvivistystä ja syväekologiaa. Mutta kuten syväsvivistystä tutkinut professori Francois Victor Tochon toteaa: syväsvivistus on elämisen dynamiikkaa.

TARJA LANG
FT, tutkimuspäällikkö
Omnia
Espoon seudun
koulutuskuntayhtymä

LÄHTEET:

- Golnick, T. & Ilves, V. (2021). *Opetusalan työolobarometri 2021*. Helsinki: Opetusalan ammattijärjestö OAJ.
- Heikkinen, H. L. T. (2022). ”Kohti planetaarista viisautta ja kestäväää toivoa”. Esitelmä Kohti kestäväää tulevaisuutta: Georg Henrik von Wrightin jäljillä – seminaarissa. 11.3.2022. Haaga-Helia.
- Löfgren, S., Ilomäki, L., & Toom, A. (2022). Teachers’ Perceptions and Practices on Relevant Upper-Secondary Vocational Graduate Competencies and their Development. *Nordic Journal of Vocational Education and Training* (painossa).
- Naess, A. (1989). *Ecology, community and lifestyle*. New York: Cambridge University Press.
- Tochon, F. V. (2010). Deep Education. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. Vol. 1.
- Toom, A., Pietarinen, J., Soini, T. & Pyhältö, K. (2017). How does the learning environment in teacher education cultivate first year student teachers' sense of professional agency in the professional community? *Teaching and Teacher Education*, 63, 126-136. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.12.013>